Aalto-yliopisto

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

HE 62/2025 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Aalto-yliopisto kiittää hallintovaliokuntaa pyynnöstä kirjallisen asiantuntijalausunnon antamiseksi pysyvää oleskelulupaa koskevista ulkomaalaislain muutoksista. Osaajien liikkuvuus rakentaa suomalaisten toimijoiden verkostoja ja mahdollisuuksia kansainvälisessä kilpailussa menestymiseen. Kuten esimerkiksi Kasvuriihi-työryhmän loppuraportissa todetaan, syvälliset yhteydet tutkimusorganisaatioihin tarjoavat mahdollisuuden tuoda innovaatioita Suomeen ja vauhdittaa kotimaista kasvua.

Keskeiset muutosehdotukset esitykseen:
- *Suomessa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto rinnastetaan ulkomailla suoritettuun (56 a § 3 momentin 2 kohta)*
- *Lomautusta ei rinnasteta työttömyyteen pysyvän oleskeluluvan sääntelyssä*
- *Yrittäjän ja apurahansaajan työskentely ulkomailla olevassa työkohteessa rinnastetaan työskentelyyn suomalaisen työnantajan lähettämänä*

Hallituksen esitys vaikuttaa sellaisten Suomessa asuvien ulkomaalaisten asemaan, jotka haluavat asua maassa pitkäaikaisesti tai pysyvästi. Esityksen lähtökohtana on pysyvän oleskelun edellytysten tiukentaminen ja sen katsotaan kannustavan kotoutumiseen. Aalto-yliopisto ei pidä pysyvän oleskeluluvan edellytysten tiukantamista hyvänä lähtökohtana. Suomessa yliopistotutkinnon suorittaneille myönnettävä pysyvä oleskelulupa on kuitenkin toivottu ja Suomen pitovoimaa edistävä muutos.

Pysyvän oleskeluluvan voisi yhä saada neljän vuoden asumisajan jälkeen täyttämällä yhden kolmesta vaihtoehtoisesta lisäedellytyksestä. Nämä ovat a) 40 000 euron vuositulot, b) ulkomailla suoritettu ja Suomessa tunnustettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa sekä c) erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa. *Aalto-yliopisto ehdottaa, että Suomessa suoritettu tutkinto rinnastetaan ulkomailla suoritettuun (56 a § 3 momentin 2 kohta).* Aalto-yliopisto pitää kannatettavana ja perusteltuna ratkaisuna sitä, että kohdan perusteella lupaa hakevat eivät tarvitsisi ulkomailla suoritetun tutkinnon tunnustamisprosessia, jos Suomalainen yliopisto on myöntänyt oikeuden suorittaa jatkotutkintoa tai ottanut henkilön opetus- ja tutkimustehtäviin, joissa käytännössä vaaditaan vähintään ylempää korkeakoulututkintoa. Ratkaisu vähentää osaltaan tutkinnon tunnustamisprosessin ruuhkaa.

Aalto-yliopisto

Kaikissa tilanteissa tietyn pituinen työhistoria sisältäisi myös vaatimuksen siitä, että mukana olisi yhteensä enintään kolme kuukautta turvautumista työttömyysturvaan tai toimeentulotulotukeen. Ratkaisevaa ei kuitenkaan olisi se, turvautuisiko hakija tosiasiassa edellä mainittuihin tukiin. Myös lomautettuna olo vaikuttaisi työttömyyttä vastaavalla tavalla, jos se ylittäisi edellä mainitun kolme kuukautta. *Työsuhde säilyy lomautuksen ajan, eikä ole kohtuullista vaikeuttaa pysyvän oleskeluluvan saamista työnantajan taloudellisen tai tuotannollisen tilanteen takia.*

Pysyvän oleskeluluvan voisi saada myös suorittamalla Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon. Tällöin oleskelulupaan ei liittyisi vaatimusta tietyn pituisesta oleskelusta, mikä on keskeistä sille, että luvan voi hakea valmistumisen jälkeen. Lisäksi vaadittaisiin vähintään kehittyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Kehittyvän kielitaidon voi osoittaa esimerkiksi suorittamalla suomalaisessa korkeakoulussa vähintään 15 op suomen tai ruotsin kielen opinnot tai yleisen kielitutkinnon taitotasolla 2. Muutos luo Suomeen jäämistä suunnitteleville opiskelijoille vahvan kannusteen suomen tai ruotsin kielen opintojen suorittamiseen. Kasvavaan opetustarpeeseen vastaaminen vaatii korkeakoulujen kieltenopetuksen resursointia ja muutoksen huomioimista opetussuunnitelmatyössä.

Pysyvään oleskelulupaan lisättävät uudet vaatimukset kielitaidon osoittamisesta voivat aiheuttaa uusia oleskelulupaprosessin pullonkauloja. Tällä hetkellä yleistä kielitutkintoa edellytetään ainoastaan kansalaisuutta hakevilta, mutta silti koeajan saaminen on erittäin vaikeaa. Hallituksen esityksen myötä yleisten kielitutkintojen kysyntä kasvaisi. Yleinen kielitutkinto on ruuhkautunut ja sen kehittämiseksi jo aloitetut toimenpiteet (resursointi, digitalisointi ja sääntelyn tarkastelu) todella tarpeellisia.

Aalto-yliopisto pitää hyvänä sitä, että yhtäjaksoista oleskelua eivät katkaise poissaolot, jotka johtuvat tavanomaisista loma- tai muista matkoista tai työskentelystä ulkomailla olevassa työkohteessa suomalaisen työnantajan lähettämänä. *Esitykseen olisi tarpeen täsmentää, että yrittäjän ja apurahansaajan työskentely ulkomailla olevassa työkohteessa rinnastetaan työskentelyyn suomalaisen työnantajan lähettämänä.* Yrittäjät ja apurahansaajat vastaavat itse ulkomailla työskentelyyn tarvittavien todistusten hakemisesta, joita voisi tarvittaessa esittää Maahanmuuttovirastolle.

Huomiona sivulla 105 esitettyihin perusteluihin todettakoon, että Suomessa tohtorintutkintoa suorittavat väitöskirjatutkijat käyvät myös tutkijavaihdoissa ulkomailla. Jatkotutkintoa opiskelevat hakevat tutkijan oleskelulupaa, eivät opiskelijan oleskelulupaa. Heidän oleskelulupansa ei siis ole voimassa koko tutkinnon suorittamisen ajan, kuten tutkija-opiskelijalaissa säädetty opiskelijan oleskelulupa on. Esityksestä jää hieman epäselväksi, miten lakia tulkittaisiin eurooppalaisen yhteisohjatun tohtorintutkinnon suorittaneiden kohdalla, jossa suomalaisen yliopiston myöntämä tutkinto on sisältänyt neljän vuoden aikana 12-24kk oleskelua Suomen ulkopuolella.

Lisätietoa:
Erityisasiantuntija Minna Mäkitalo, minna.makitalo@aalto.fi